

TASARIM EĞİTİMİNDE DİSİPLİNLERARASI YAKLAŞIMLAR ve TASARIMCI DÜŞÜNÜŞ MODELİ

Uzm. Ahsen ÖZTÜRK[□]

Özet

Yeni bilgi ve çözümlere ulaşma çabası içinde olan disiplinler, sınırlarını kaldırarak birbirleriyle işbirliği içinde çalışmanın yollarını aramaktadır. Bu durumda, eğitim kurumlarının disiplinlerarası yaklaşıma geçmek adına bir arayış içine girmelerine neden olmaktadır. Tasarım pratiği de günümüzde değişime uğramış ve ürün tasarlamaya yanı sıra tasarımcılar artık deneyimleri, toplumları ve sistemleri tasarlamaya başlamıştır. Ayrıca, tasarımcılardan disiplinlerarası çalışma ortamında farklı disiplinler arasında arabulucu ve kolaylaştırıcı olarak, tasarım problemlerini çözmeleri beklenmiş ve bu durumda onların birçok alanda uzman olmasını gerektirmiştir. Sonuç olarak, bu ihtiyaçları karşılamak için, dünya genelinde tasarım disiplini diğer disiplinlerle beraber ortaklaşa programlar oluşturmuştur.

Bu noktada düşünülmesi gereken disiplinlerarası eğitim veren programlardan birisi de işletme ve tasarım okullarındaki eğitim anlayışının birleşiminden oluşan ve ‘tasarımcı düşünüş’ (İng. design thinking) kavramını odak noktasına alan programlardır. Fakat ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımı ile ilgili literatür tarandığında hem akademik hem de işletme perspektifine ait farklı bakış açıları olması sebebiyle bir kavram karmaşası olduğu tespit edilmiş, ayrıca verilen disiplinlerarası programlar incelendiğinde tasarım eğitiminin nasıl verildiği ile ilgili kuşkular oluşmuştur.

Bu makalede, ‘tasarımcı düşünüş’ kavramı ve onu odak noktasına alan disiplinlerarası eğitim modeli incelenerek, tasarım eğitimi programları için söz konusu olabilecek işletme ve tasarım programlarının birleşiminden oluşacak yeni eğitim modeli konusunda öneriler geliştirmek amaçlanmaktadır. Araştırma, konuya dair kitaplar ve makaleler ile internet ortamında var olan kaynaklardan elde edilen bilgilerin kuramsal-analizi sonucu hazırlanmıştır. Sonuç olarak, akademik olarak ifade edilen ‘tasarımcı olarak düşünme’ söyleminde ifade edilen tasarımcının yaratıcılığı, becerileri ve bilgisi bu disiplinlerarası eğitim için dikkate alınması, özellikle tasarım ve işletme disiplinlerinin yanı sıra liberal sanat eğitimi de içerecek şekilde özel bir disiplinlerarası müfredata sahip olarak bu eğitimin lisans düzeyinde verilmesi veya lisansüstü düzeyde verilecek ise eğitimin merkezinde stüdyo ile temel tasarım eğitiminin bulunması ve tasarım eğitimi almayanlar için hazırlık eğitiminin zorunlu olması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Tasarım Eğitimi, Tasarımcı Düşünüş, Tasarım Odaklı Düşünme, Disiplinlerarası Eğitim

[□] Ondokuz Mayıs Üniversitesi, ahsenozturk@gmail.com

INTERDISCIPLINARY APPROACHES IN INDUSTRIAL DESIGN EDUCATION AND DESIGN THINKING MODEL

Abstract

Disciplines that are in a struggle for reaching new information and solutions, try to look for ways to work in cooperation with each other. These case cause educational institutions think of ways for an interdisciplinary approach. Design practice has also changed and designers started to design experiences, societies and systems alongside products. Furthermore, by being a facilitator, they have been expected to solve design problems in an interdisciplinary and collaborative working environment and in this case, they need to be experts in many subjects. As a result, design discipline has established interdisciplinary programs with other disciplines around the world.

In this case, the interdisciplinary programs which have a combination of business and design schools educational understanding and put ‘design thinking’ discourse in the core of their education should be considered. However, when we review the literature about design thinking, due to having academic and management discourses, the confusion about the approach has been detected, furthermore, after examining the interdisciplinary programs related to this education, skepticism has arisen about how design education is given.

In this article, it is aimed to examine ‘design thinking’ discourse and interdisciplinary programs which put ‘design thinking’ in the core of their education in accordance with the present requirements and to develop suggestions about the new educational model which will be a combination of business and design programs. This study has been prepared on the basis of books about the subject, written articles, sources available on the net and theoretical analysis of the obtained information. As a result, the academically way of ‘designerly thinking’ should be considered for this education. Specifically, the education which has specialized curriculum consisting of liberal arts education besides design and management disciplines should be given in undergraduate level. If it is given in graduate level, the studio and basic design education should be in the center of it and the foundation courses should be given to the students who do not have design education.

Keywords: Design, Design Education, Design Thinking, Design-based Thinking, Interdisciplinary Education

Giriş

Disiplinler yeni bilgi ve çözümlere ulaşmak için, kendi alanları dışında bir perspektife ihtiyaç duymakta ve kendi sınırları dışında işbirliği içinde çalışmanın yollarını aramaktadır (Poggenpohl, 2009, s.138). Bu anlayış doğrultusunda 21. yy.da eğitimin disiplinlerarası bir yaklaşıma geçmesi beklenmekte ve bu durumda eğitim kurumlarının yapısını etkilemektedir (Öztürk, 2015, s. 13). Bu değişimden etkilenen alanlardan biriside tasarım eğitimidir.

Tasarım pratiği günümüzde değişime uğramış ve ürün tasarlamının yanı sıra tasarımcılar artık deneyimleri, toplumlari ve sistemleri tasarlamaya başlamıştır (Stewart, 2011, s. 517). Bu sebeple, tasarımcılardan, disiplinlerarası ve işbirlikli çalışma ortamında küresel veya yerel düzeyde karmaşık tasarım problemlerini çözmeleri beklenmiş ve bu durumda onların birçok konuda uzman olmasını gerektirmiştir. Sonuç olarak, tasarım disiplini multidisipliner bir alan haline gelmiş ve

tasarımcı diğer disiplinler arasında arabulucu ve kolaylaştırıcı bir rol oynamaya başlamıştır (Trummer ve Lleras, 2012, s. 18). Bu durum, tasarımın diğer disiplinler ile işbirliği içine girmesine neden olmuştur.

İşletme ve mühendislik, tasarım eğitiminin içine dâhil edilmiş ve tasarım ile beraber diğer disiplinler arasında (endüstriyel tasarım mühendisliği) ortaklaşa programlar oluşturulmuştur. Bu sebeple tasarımda lisansüstü eğitime yönelme olarak, “işletme ve tasarım, tasarım ve mühendislik programlarında veya bütünlük lisans programlarında (tasarım mühendisliği... vb.) artış yaşanmıştır” (Trummer ve Lleras, 2012, s. 19). Örneğin, Rensselaer Polytechnic Institute (RPI) de BS derecesi veren Tasarım, Yenilik ve Toplum (Ing. Design, Innovation and Society (DIS) lisans programı (<http://www.rpi.edu/academics/interdisciplinary/dis.html>), Özyeğin Üniversitesi, Tasarım, Teknoloji ve Toplum lisansüstü programı (<http://www.ozyegin.edu.tr/tr/AKADEMIK-PROGRAMLAR/Sosyal-Bilimler-Enstitusu/tasarim-teknoloji-toplum-yuksekk-lisans-doktora>) ve Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım Mühendisliği programı (<http://tf-etm.gazi.edu.tr/>) tasarım alanını içeren disiplinlerarası programlardır. Disiplinlerarası yaklaşımın tasarım eğitiminde odak noktası haline gelmesi eğitim kurumlarındaki değişimde de görülmüş ve Aalto Üniversitesi “Helsinki School of Economics, Helsinki University of Technology ve The University of Art and Design Helsinki’nin bir araya getirilmesi sonucu Finlandiya’da ilk disiplinlerarası üniversite olarak kurulmuştur” (Restarting Britain Report, 2011, s.44). Dolayısıyla, tasarım eğitimindeki disiplinlerarası yaklaşımlar yeni programlar oluşturma, müfredat yenileme veya tasarım eğitimi veren kurumları farklı bir anlayış ile kurma çerçevesinde olmuştur.

Ülkeler, geleceğe dair tasarım eğitimi ile ilgili kendi politikalarını yenilemiş ve bu noktada odak noktası yine disiplinlerarası eğitim olmuştur. Örneğin, Danimarka tasarım öğrencilerine multidisipliner bakış açısı kazandırmak amacıyla, tasarım eğitimi ile diğer disiplinler (işletme başta olmak üzere, beşeri ve sosyal bilimler ve fen bilimleri) arasındaki işbirliğinin artırılmasını önermiş (The Vision of the Danish Design 2020 Committee, 2011, s. 35), “Singapur’un üniversiteler için eğitim politikası ise, daha bütüncül, multidisipliner bir tasarım eğitimine doğru hareket ederek, tasarımı diğer disiplinlerin (mühendislik ve işletme okulları...vb.) öğretim ve öğrenim aktivitelerinin içine yerleştirmek” (Design Singapore Initiative, 2003, s. 26) olmuştur. Görüldüğü üzere, farklı disiplinler ile tasarım eğitimi arasında işbirlikli çalışma teşvik edilmiş ve temel bir disiplin olarak kabul edilen tasarım, disiplinlerarası bağlayıcı bir role sahip olması sebebiyle diğer disiplinlerin eğitim programları içine dâhil edilmesi önerilmiştir.

Tasarım disiplininde 21. yy. da yaşanan değişimlerin benzeri işletme ve yönetim alanında da gerçekleşmiş, bu sektörlerde üretim ve dağıtım önceden odak noktası iken sonradan yerini alım ve sürekli etkileşime bırakmıştır (Stewart, 2011, s. 517). Tüketicinin odak noktası haline gelmesi, tüketiciyi, onun istek ve arzularını, ürünle olan etkileşimini ve deneyimini ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla, işletme ve tasarım disiplinleri tüketici yani insan ekseninde bir araya gelmiştir. Şirketler pazardaki rekabet gücünü arttırmak adına yeniliği ön plana almış ve tasarımcı, yenilik yaratma sürecinden sorumlu stratejik güç olarak değer kazanmıştır (Brown, 2008, s. 86). Sonuç olarak firmalar ‘tasarımcı düşünüş’ (Ing. design thinking) yaklaşımıyla tanışmıştır. Türkçeye ‘tasarımcı düşünce’ veya ‘tasarım odaklı düşünme’ olarak da çevrildiği görülen ‘design thinking’ veya ‘tasarımcı düşünüş’ söylemi IDEO tasarım firmasının (ABD) çabalarıyla popülerlik kazanmış (Lafley, Norman, Brown ve Martin, 2013, s. 7) ve günümüzde ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımını önemli bulan çeşitli firma ve toplulukların bu uygulamayı teşvik etmesiyle de yayılmıştır.

Örneğin müşterilerine çözüm sağlamak amacıyla ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımını kullanan IBM bir haftalık tasarım kampına (İng. Design camp) üretim takımlarını ‘tasarımcı düşünüş’ tekniklerini öğrenmeleri ve bunun doğrultusunda yeni çözümler geliştirmeleri amacıyla göndermektedir (Rae, 2013, s. 35). IBM dışında, Avrupa Birliği de, toplumların sürdürülebilirliği ve gelişimi için var olan problemlerin çözümü açısından verimli olacağını düşündüğü ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımı ve uygulamalarını önermektedir (Design for Public Good, 2013, s. 10, 16). Dolayısıyla, bu yaklaşımın yaratıcı fikirlerin geliştirilmesine ve sorunların çözümüne yardımcı olacağı ve var olan sistemlere değer katacağı düşünülmektedir. Bu durumda ‘tasarımcı düşünüş’ kavramını odak noktasına alan, işletme ve tasarım okullarındaki eğitim anlayışının birleşiminden oluşan programlara olan talebi arttırmaktadır.

Disiplinlerarası bakış açısına sahip olmak isteyen profesyoneller ve öğrenciler, yaratıcılığı, takım çalışmasını ve işbirlikli çalışmayı odak noktasına alarak tasarım ile problem çözme yöntemini ve yaklaşımını öğrettiğini öne süren, işletme ve tasarım eğitimini birleştirerek ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımı etrafında bir eğitim vermeyi amaçlayan programları tercih etmeye başlamışlardır. Fakat ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımı ile ilgili literatür tarandığında hem akademik hem de işletme perspektifine ait farklı bakış açıları olması sebebiyle bir kavram karmaşası olduğu tespit edilmiş, ayrıca verilen disiplinlerarası programlar incelendiğinde tasarım eğitiminin nasıl verildiği ile ilgili kuşku oluşmuştur.

Bu makalede, ‘tasarımcı düşünüş’ kavramı ve onu odak noktasına alan disiplinlerarası eğitim modeli incelenerek, tasarım eğitimi programları için söz konusu olabilecek işletme ve tasarım programlarının birleşiminden oluşacak yeni eğitim modeli konusunda öneriler geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu sebeple, öncelikle ‘tasarımcı düşünüş’ kavramı detaylı bir şekilde ele alınacak, sonrasında ‘tasarımcı düşünüş’e ait farklı yaklaşımlar incelenecektir. Bu kavram doğrultusunda eğitim veren bazı eğitim kurumları örneklendirilerek verilen eğitimin artı ve eksi yönleri tasarım disiplini açısından ele alınacak ve verilen eğitimin iyileştirilmesi ile ilgili öneriler geliştirilecektir.

‘Tasarımcı Düşünüş’ ile İlgili Farklı Bakış Açıları

Johansson-Sköldberg, Woodilla ve Çetinkaya’ya (2013, s. 123) göre ‘tasarımcı düşünüş’te iki farklı söylem bulunmaktadır. Bunlardan ilki tasarımcının mesleki uygulamasında akademik alanla bağlantılı olan ‘tasarımcı olarak düşünme’dir (İng. designerly thinking). Bu kavram yaklaşık 40 yıldan beri tartışılmakta ve beş alt söylemden oluşmaktadır (Johansson-Sköldberg vd., 2013, s.124), bunlar;

- Eserlerin yaratımı ile ilgili tasarım ve tasarımcı olarak düşünme (Simon, 1969, b.a.).
- Refleksif bir pratik olarak tasarım ve tasarımcı olarak düşünme (Schön, 1983, b.a.).
- Problem çözme aktivitesi olarak tasarım ve tasarımcı olarak düşünme (Buchanan, 1992, b.a.).
- Bir şeyi anlamlandırma/akıl yürütmenin yolu olarak tasarım ve tasarımcı olarak düşünme (Lawson, 2006 [1980], b.a., Cross, 2006, 2011, b.a.).
- Anlamların yaratımı olarak tasarım ve tasarımcı olarak düşünme (Krippendorff, 2006, b.a.).

Simon’a göre tasarım yeni bir şey yaratmaktır ve diğer bilim dallarında olduğu gibi zaten var olanla ilgilenmez (Simon, 1996, b.a.). Schön’e göre refleksif bir pratik olan tasarım disiplininin odak noktası yansıma ve yaratma arasındaki ilişkidir (Schön, 1992, s. 3). Buchanan tasarımı, çözülemeyen, zor ve değişken problemler (İng. wicked problems) ile ilgilenen, problem tanımlama

ve problem çözme aşamalarından oluşan bir problem çözme aktivitesi olarak tanımlanmaktadır (Buchanon, 1992, s. 15, 16). Bunların yanısıra, Cross (2011, s. 29) tasarımcıların tasarlama aktivitesi ile ilgilenirken, “Lawson tasarım süreciyle ilgili bir model sunmak için yaratıcı tasarlama sürecinin psikolojisini araştırmaktadır. Krippendorff’a göre ise tasarım sürecinin odak noktası anlam yaratmaktır” (Akt. Johansson-Sköldberg vd., 2013, s. 125, 126).

Sonuç olarak akademik perspektiften bakıldığında, tasarım süreci, tasarım problemi çözme aşamaları veya aktivitesi, tasarımcının çalışma metotları, tasarım/tasarımcı ile yaratıcılık, tasarım/tasarımcı ile yarattığı eser veya ürün arasındaki bağlantı üzerinde durulmuştur. Akademik bağlam bir teorik alt yapı üzerinde kurgulanarak ve bir önceki yaklaşımın veya yaklaşımların üzerine dayanarak gelişimine devam etmiştir.

İşletme perspektifinden bakıldığında ‘tasarımcı düşünüş’ kavramının son on yılda geliştiği görülmekte ve bu kavram üç alt söylemden oluşmaktadır (Johansson-Sköldberg vd., 2013, s. 128), bunlar;

- IDEO firmasının tasarım ve yenilik alanında çalışması olarak tasarımcı düşünüş (Kelley, 2001, 2005, b.a., Brown, 2008, 2009, b.a.).
- Organizasyonel sorunlara ve yöneticilere yönelik gerekli beceriler için bir yaklaşım olarak tasarımcı düşünüş (Dunne ve Martin, 2006, b.a., Martin, 2009, b.a.).
- İşletme teorisinin bir parçası olarak tasarımcı düşünüş (Boland ve Collopy, 2004a, b.a.).

IDEO firmasındaki modele göre ‘tasarımcı düşünüş’ belli aşamaları içeren bir süreçtir (Brown, 2008, s.88) . Brown’a göre bu aşamaları izleyen herkes tasarım ile uğraşabilir (Lafley vd., 2013, s.7). Dunne ve Martin (2006) ise “işletme öğrencilerine ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımının öğretilmesini teşvik etmektedir” (Akt. Johansson-Sköldbergvd., 2013, s. 128). “Roger Martin’e göre ‘tasarımcı düşünüş’, analitik düşünme ile sezgisel düşünmenin verimli bir karışımıdır. Bunu verimli bir karışım olarak nitelemektedir, çünkü geçmişi analiz edip aldıklarınızı geleceği oluşturmak için yansıtmada iki düşünme yoluna da ihtiyaç olduğunu düşünmektedir” (Euchner, 2012, s.10). Tasarılmanın ve yönetimin genel özelliklerini birbirine benzer bulan Boland ve Collopy (2004b, s.4,9), özellikle tasarımın çalışma süreci yerine bilişsel özelliklerine odaklanmıştır.

Dolayısıyla, Dunne ve Martin işletme eğitiminin ve Boland ve Collapy işletme teorisinin bir parçası olarak ‘tasarımcı düşünüş’ü görürken, Kelley ve Brown bu söylemi kullanıcı merkezli tasarım problemi çözme süreci olarak tanımlanmaktadır. İşletme perspektifinden bakıldığında ağırlığın, işletme disiplini ve pazarlama aktivitesine verildiği görülmektedir. Dolayısıyla, akademik söylemdeki tasarım, tasarlama aktivitesi, yaratıcılık ve yaratılan eser ile yaratıcı arasındaki bağ burada görülmemektedir. Bu sebeple tasarım, işletmelerin veya yöneticilerin karşılaştıkları sorunlar karşısında belli aşamaları takip ederek problemleri çözen bir süreç olarak görülmekte ve ‘tasarımcı düşünüş’ söylemleri kendinden önceki yaklaşımlardan bağımsız olarak ifade edilmektedir.

Sonuç olarak, “işletme perspektifinden bakıldığında tasarımcı düşünüş yenilik yaratma için bir metot iken, tasarımcılar açısından çözümlerin sadece bir yoludur” (Hassi ve Laakso, 2011, s. 54). Tasarımcılar için ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımı 40 yıldan beri var olması sebebiyle yeni bir yaklaşım değildir ama işletme alanında tasarımcı düşünüş kavramının son on yılda geliştiğinin görülmesi ve yenilik yaratma da ve işletme veya yönetim problemlerini çözmeye bir metot olarak tanımlanması oldukça yenidir. Bu sebeple ‘tasarımcı düşünüş’ün işletme perspektifindeki bakış açısı ile tasarım perspektifindeki bakış açısı birbirinden farklıdır.

‘Tasarımcı Düşünüş’ ile İlgili Farklı Yaklaşımlar

İşletme ve tasarımcılar tarafından farklı algılanması sebebiyle ‘tasarımcı düşünüş’ ün hangi prensiplere dayandığı veya nasıl tanımlanacağı (Kimbell, 2011, s.296) hakkında netlik bulunmamaktadır. Dolayısıyla da bu durum bir kavram karmaşası yaratmakta, ‘tasarımcı düşünüş’ ile ilgili tanımlamalar veya metotlarda farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin ‘tasarımcı düşünüş’ü Thoring ve Mueller (2011a, s.n.y.), multidisipliner takımlar içinde çalışarak yenilikçi çözümler bulmak için kullanılan insan odaklı problem çözme metodu olarak tanımlarken, Brown (2008, s.86), “tasarımcının hassasiyetini ve metotlarını kullanarak, teknolojik olarak neyin mümkün olduğunu ve müşteri değeri ve pazar fırsatına dönüştürebilen uygulanabilir bir iş stratejisinin ne olduğunu düşünerek, insanların ihtiyaçlarını karşılamak” diye tanımlamaktadır. Bir başka deyişle, Thoring ve Mueller ‘tasarımcı düşünüş’ü disiplinlerarası ve insan odaklı problem çözme metodu olarak görürken, Brown, pazarlama ve işletme odaklı ve tasarımcının metotlarını kullanan bir disiplin olarak ifade etmektedir.

Ayrıca literatüre baktığımızda farklı ‘tasarımcı düşünüş’ metotlarının uygulandığını görmekteyiz. Bunlardan Brown’ın (2008, s. 88, 89) uygulaması ilham alma (İng. inspiration - problemin veya fırsatın ne olduğunu araştırma), kavrama (İng. ideation - muhtemel çözümleri bulma, geliştirme ve test etme) ve uygulama (İng. implementation - uygun çözümü bulduktan sonra onu pazarlanabilir kılma) olarak üç aşamadan oluşmaktadır. Buna karşın Stanford Üniversitesinde bulunan Hasso Platner Institute of Design (d.school) sırasıyla anlama, gözlem yapma, bakış açısı geliştirme, kavrama, prototipleme ve test etmeden (İng. Understand, Observe, Point of View, Ideate, Prototype, Test) oluşan altı aşamalı dönüşümlü bir metot uygulamakta ve tasarımı teknoloji, işletme ve insani değerlerin merkezinde konumlandırmaktadır. Ayrıca, son aşamada dahi olursa en başa ya da bir önceki aşamaya dönülebilmektedir (Thoring ve Muller, 2011b, s.n.y.). Aslında Brown ‘tasarımcı düşünüş’ aşamalarını üç ana başlıkta özetlemeye çalışırken, d.school daha ayrıntılı bir yol izlemeyi uygun görmüştür. Bu iki metot ve diğer süreçlere bakıldığında genel olarak, problem tanımlama, araştırma, çözümler bulma, prototip yapma, test etme ve sonucu değerlendirme gibi ortak aşamaların olduğu saptanmaktadır (Bequett ve Bequett, 2012, s. 44). Dolayısıyla ‘tasarımcı düşünüş’ metotları birbirleriyle içerik olarak her ne kadar benzerlik gösterse de, aşamalar halinde tarif edildiğinde sıralamada veya uygulamada farklılıklar olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak ‘tasarımcı düşünüş’e ait iki farklı bakış açısının olması ve işletme perspektifindeki söylemlerin bazılarında (Brown, 2008, b.a.) teorik bir dayanak noktasının bulunmaması sebebiyle, ‘tasarımcı düşünüş’ ün nasıl tanımlandığı, metotlarının ne olduğu konusunda ortak bir kanı bulunmamaktadır. Tanımlamalarda görülen farklılıklar ve uygulanan metotlardaki çeşitlilikler kendini aynı zamanda, ‘tasarımcı düşünüş’ söylemini odak noktasına alan eğitimlerde de göstermektedir.

‘Tasarımcı Düşünüş’ ile İlgili Eğitim Veren Kurumlar:

Günümüzde birçok eğitim kurumu işletme ve tasarım eğitiminin birleşiminden oluşan, odak noktasına genellikle ‘tasarımcı düşünüş’ söylemini alan programlar önermektedir. Bir başka deyişle, bu alanda lisansüstü programlar, uzaktan eğitim veren dersler, modül veya ders bazlı

KİÇAD (Kitlesele Çevrimiçi Açık Dersler veya Kitlesele Açık Online Kurslar olarak adlandırılmaktadır) veya İngilizce adıyla MOOCs (Massive Open Online Courses) uygulamaları bulunmaktadır. Bu programlar, farklı üniversitelerden, disiplinlerden veya şirketlerden gelen kişilere işbirlikli öğrenme ve çalışma ortamı sağlamakta ve eğitim, tasarım ve işletme bölümlerinden gelen eğitimciler tarafından verilmektedir (Wrigley ve Straker, 2015, s.n.y.).

Bazı eğitim kurumları tarafından lisansüstü derece veren programlar ile modül veya ders bazlı eğitim veren programlar aşağıda örneklendirilmiştir, bunlar; lisansüstü derece veren Toronto Üniversitesi Rotman Yönetim Bilimleri Okulu'na (Kanada), Illinois Institute of Technology'e (ABD), Stanford Üniversitesi d.school'a, Hasso Plattner Institute of Design ile Avrupa'da ilk "tasarımcı düşünüş" programını oluşturan HPI D-School'a (Almanya) ve tasarım eğitiminde önemli bir yere sahip olan, ayrıca Red Dot (Almanya'da bulunan Design Zentrum Nordrhein Westfalen tarafından verilen 'Red Dot Tasarım Ödülleri' dikkate alınarak yapılan sıralama) tarafından Avrupa ve Amerika'daki 'En Başarılı 15 Tasarım Okulu' arasından 2016 yılında 3. seçilen Art Center College of Design'a (ABD) ait programlar ile modül veya ders bazlı uzaktan eğitim veren Open University ve iversity'e ait olan programlardır.

Toronto Üniversitesi Rotman Yönetim Bilimleri Okulu / Kanada

Toronto Üniversitesi İşletme Yüksek Lisans Programı (İng. University of Toronto, Rotman School of Management) 'bütünselci düşünme' yaklaşımına göre, 'tasarımcı düşünüş' ve temel yönetim bilimleri derslerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Tasarım entegreli işletme yüksek lisansı alan öğrencilere okul bünyesinde kurulan 'Design Works' ile farklı disiplinlere mensup kişilerle çalışma imkânı sağlanmıştır (Özcan, 2011, s. 132). İşletme tasarımı stüdyosu olarak adlandırılan 'Design Works' araştırma merkezinin amacı "işletme eğitimini kullanıcı merkezli tasarım vasıtasıyla dönüştürmek" olarak belirtilmiş ve empati, yaratıcılık ve işbirliğini yeniliğe ve yeni fırsatlara giden yolda anahtar kelime olarak belirlemişlerdir. Burada dersler, projeler, çalışma turları ve çalıştaylar yapılarak, öğrencilerin kendilerini ve etraflarını keşfetmelerine imkân verilmiştir

(<http://www.rotman.utoronto.ca/FacultyAndResearch/EducationCentres/DesignWorks/About-DW>).

'Design Works'un Roger Martin'in işletme perspektifine ait 'bakış açısına' sahip olması sebebiyle(<http://www.rotman.utoronto.ca/FacultyAndResearch/EducationCentres/DesignWorks/About-DW>) Rotman da verilen eğitim, işletme öğrencilerine tasarım disiplinine ait bakış açısı kazandırmayı amaçlamakta, dolayısıyla işletme disiplinini merkeze alan bu lisansüstü eğitimde tasarım disiplininin ağırlığı zayıf kalmaktadır.

Stanford D-School / ABD

Stanford Üniversitesi ve Hasso Plattner Institute of Design, d.school (İng. Design School) olarak adlandırdıkları tasarım okulu ile 'tasarımcı düşünüş'ü eğitimin merkezine alan dersler önermektedir. Okulun web sitesinde program aşağıdaki şekilde tanıtılmıştır:

"D-school 'tasarımcı düşünüş'le ilgili dersler önermekte, bu sebeple doğrudan öğrenci almamakta ve herhangi bir derece vermemektedir. Derslerde öğrencilere "tasarımcı düşünüş" olarak adlandırılan, yaparak öğrenmeyi içeren ve disiplinlerarası işbirliğini gerektiren metotlar öğretilmektedir. Öğrenciler proje sürecinin tümünde beraber çalışmakta ve öğrencilere çözmeleri için problem vermek yerine, öğrenciler problemin ne olduğunu kendileri belirlemektedir. Dersler farklı alanlardan gelen eğitimciler

ve sanayi liderleri tarafından öğretilmekte, özel ve kamu sektörünü, kullanıcıları ve uzmanları içeren projeler gerçekleştirilmektedir” (<http://dschool.stanford.edu>).

Sonuç olarak d.school’da ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımını eğitim anlayışının merkezine alarak disiplinlerarası eğitim veren ve sanayi bazlı projelerle bu eğitimi pekiştiren dersler verilmektedir.

HPI D-School / Almanya

‘Tasarımcı düşünüş’ üzerine dersler veren HPI D-School, Stanford Üniversitesi ile Hasso Plattner Institute of Design ile işbirliği içinde 2007 yılından beri Almanya’da faaliyet göstermektedir. Öğrencilerin küçük multidisipliner takımlar içinde çalışarak ve uzmanlar tarafından desteklenerek, hayatın her alanına dair, kullanıcıyı merkeze alan çözümler geliştirdiği belirtilmektedir. Program iki dönemden oluşmaktadır, bunlar; Temel Düzey ve opsiyonel İleri Düzey’ dir (<https://hpi.de/en/studies/design-thinking.html>).

İlk dönem olan Temel Düzeyde, ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımı ve metodu hakkında öğrencilere bilgi verilmekte, sonrasında sırasıyla 1,3 ve 6 haftalık projeler yapılmaktadır. 6 haftalık projelerinde, öğrenciler iş dünyasından veya toplumdan proje ortaklarıyla beraber çalışmaktadır (<https://hpi.de/en/school-of-design-thinking/for-students/basic-track.html>). İleri Düzey programda, öğrendikleri bilgileri daha da arttırmak adına öğrenciler, içinde dışarıdan ortaklarında bulunduğu 12 haftalık bir proje gerçekleştirmektedir (<https://hpi.de/en/school-of-design-thinking/for-students/advanced-track.html>). Başarılı bir şekilde eğitimlerini tamamlayan öğrencilere (Temel Düzey ve/veya İleri Düzey) D-School sertifikası verilir.

Stanford Üniversitesindeki d.school ve HPI d.school kısa süreli eğitimlerle ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımını tasarımcı olmayan öğrencilere öğretme yoluna gitmektedir. Dolayısıyla bu eğitim ile ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımı ile ilgili metotları uygulayan herkes tarafından tasarım yapılabileceği veya yaratıcı çözümler geliştirilebileceği izlenimi verilmekte, bu sebeple belirli aşamalardan oluştuğu görüntüsü çizilen tasarım pratiği basite indirgenmektedir.

Illinois Institute of Technology / ABD

Illinois Institute of Technology (IIT), IIT Stuart School of Business ile birlikte Master of Design + Master of Business Administration (MDes + MBA) derecesi veren, bir başka deyişle tasarım ve işletme alanlarındaki lisansüstü eğitimin birleşiminden oluşan, kendi türünün ilk örneği bir program sunmaktadır.

“MDes + MBA programı tasarımdaki yeni teorilere ait metotların araştırılması ile teknolojik ve analitik yöntemlere ait iş uygulamalarının birleşiminden oluşmuştur” (<http://stuart.iit.edu/programs/dual-degrees#MBAMDes>). MDes + MBA programında öğrenciler biri Endüstri Ürünleri Tasarımı, diğeri de Stuart School of Business’a ait olan iki lisansüstü programa aynı anda devam edebilmektedir. Derslerin % 80 i seçmelilerden (seminer ve çalıştaylar) oluşan 2 yıllık program toplamda 54 kredidir. 2 dönemlik tanıtım derslerini içeren hazırlık programı, endüstri ürünleri tasarımı veya iletişim tasarımı eğitimi olmayan öğrencilere verilmektedir ve bütün derslerin alınması zorunludur (<https://www.id.iit.edu/master-of-design-mba/>). Hazırlık ve tasarım programında verilen dersler aşağıdaki gibidir.

“Hazırlık (30 kredi):

Birinci dönem: Tasarıma Giriş I, İletişim Tasarımına Giriş I, Ürün Tasarımına Giriş I, Fotoğrafa Giriş

İkinci Dönem: Tasarıma Giriş II, İletişim Tasarımına Giriş II, Ürün Tasarımına Giriş II, Dijital Medyaya Giriş

Tasarım eğitimindeki zorunlu ders listesi: Planlama Sürecinde İletişim, Prototipleme Yöntemleri, Bağlam Oluşturma ve Anlama, İnsan Deneyimi Biçimleri, Tasarımda Analiz + Sentez, Tasarım Planlamasına Giriş, Kullanıcı Gözlemine Giriş.

Tasarım eğitimindeki seçmeli derslerin listesi: Kullanıcı Araştırmaları, Planlama ve Strateji, İletişim, Sistemler, Ürün, Etkileşim ve Ortak dersler başlıkları altında seçmeli dersler verilmektedir” (<https://www.id.iit.edu/master-of-design-mba/>).

Katılımcılarda tasarım farkındalığı yaratmaktan ziyade hazırlık eğitimi içererek, tasarımı, tasarım prensipleri ile metodlarının ne olduğunu anlatmaya çalışması, MDes + MBA programını diğer programlar içinde farklı bir yere oturtmaktadır.

Art Center College of Design / ABD

“MS/MBA çift yönlü yüksek lisans programı olan Yenilikçi Sistem Tasarımı (İng. Innovation System Design), Art Center College Of Design Endüstri Ürünleri Tasarımı lisansüstü programı ve Drucker School of Management tarafından sunulmaktadır. Program toplamda 6 dönemde veya 2 yılda tamamlanabilmektedir. Programın, “geleceğin yenilikçi liderliğine en iyi şekilde hazırlık olması amacıyla, strateji, liderlik ve yönetim yeteneği ile yaratıcı beceriler geliştirme ve yenilik metodolojisi tasarlamının birleşiminden oluştuğu” (<http://www.artcenter.edu/academics/graduate-degrees/industrial-design/overview.html>) ifade edilmektedir.

Programda ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımını işletme kültürüne uygulayan proje bazlı bir eğitim verilmektedir. Öğrenciler ilk yıl tasarım kültürüne, ikinci yıl ise işletme kültürüne maruz kalmakta ve seçtikleri bir konu hakkında tez projesi hazırlamaktadır. Ayrıca öğrenciler, her dönem çalışan profesyoneller ve eğitmenler tarafından bütünleşik proje stüdyolarında (İng. integrated project studios) öğrendikleri bilgi ve becerileri uygulamaktadır (<http://drucker.cgu.edu/program/innovation-systems-design/>).

Programın yapısına baktığımızda, ilk üç dönem tasarım kültürüne ait, stüdyo, görselleştirme, materyaller & metodlar, 3D geliştirme, sistem tasarımı araştırması ve tasarım araştırmaları dersleri görülmekte sonraki iki dönem ise işletme ile ilgili dersler alınmaktadır. Altıncı dönem ise stüdyo ve tez çalışması ile seçmeli derslerden ve çalıştaylardan oluşmaktadır (<http://www.artcenter.edu/academics/graduate-degrees/industrial-design/overview.html>).

Bu eğitimde tasarım ve işletme disiplinine ders ve dönem bazında genel olarak eşit ağırlık verildiği görülmektedir. Fakat web sitelerinden her döneme ait verilen derslerin içeriklerine bakıldığında, işletme ve tasarım öğrencileri için özel bir müfredat oluşturulmadığı, sadece iki farklı disipline ait eğitimin endüstriyel tasarım kısmının Art Center College of Design’da, işletme eğitimi kısmının da Drucker School of Management’da verildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu eğitim ortak bir dile sahip, harmanlanmış disiplinlerarası bir eğitim görüntüsü vermemektedir.

Open University / İngiltere, ‘Tasarımcı Düşünüş’ modülü

Open University (OU) İngiltere’de bulunan, yarı zamanlı, tam zamanlı programlar ve modüller öneren ve dünyada ilk uzaktan eğitimi veren üniversitedir. Toplamda 60 krediden oluşan ‘Tasarımcı düşünüş: 21. yüzyılda yaratıcılık’ adlı modülü Şubat 2010’dan itibaren verilmektedir (Lloyd, 2011, s. 214). “Bu çevrimiçi modül ile, tasarımın ortak prensiplerinin ve düşünme yollarının, yaratıcı çözümler geliştirmek için incelendiği, sanal tasarım stüdyosu ile öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşime geçerek birçok faaliyeti tamamladığı” (<http://www.open.ac.uk/courses/modules/u101>) belirtilmektedir.

Modül, çevrimiçi olarak 4 blok şeklinde verilmektedir, bunlar;

“Blok 1: Tasarım ve birey (Design and the Individual)

Modülün ilk kısmında dijital fotoğraf çekme ve yükleme, kompozisyon, temel çizim ve gözlem gibi yaratıcı çalışma sırasında ihtiyaç duyulacak beceriler üzerine odaklanıldığı belirtilmektedir. Ayrıca, Open Design Studio (işleri yükleyebileceğiniz sanal alan) ile Compendium (farklı bilgileri birbirine bağlanabileceği ve kayıt altına alınabileceği yazılım programı) tanıtılmaktadır.

Blok 2: Diğerleri için diğerleriyle tasarım (Designing for Others and with Others)

2. blogun, diğer öğrencilerle çevrimiçi çalışılarak sadece başkaları için değil, başkalarıyla birlikte tasarım yapmayı da içeren ve belirli bir gruba ait insanların ihtiyaçları üzerine tasarım yapmaya odaklanan bir modül olduğuna işaret edilmektedir.

Blok 3: Toplumda tasarım (Design in Society)

3. blokta hizmetler ve sistemler aracılığıyla tasarımın toplumu nasıl etkileyeceğine bakılacağı belirtilmektedir.

Blok 4: Tasarımın küresel etkisi (The Global Impact of Design)

4. blokta bütün modülleri bir araya getirerek insanları, süreçleri ve malzemeleri nasıl dengeleyeceklerinin öğretilmesi açıklanmaktadır”
(<http://www.open.ac.uk/courses/modules/u101>).

Görüldüğü gibi bu modül ile bireysel, küresel ve toplumsal konulara “tasarımcı düşünüş” yaklaşımı ile uzaktan eğitim aracılığıyla çözümler geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

iversity / Almanya, ‘Tasarımcı Düşünüş’ çevrimiçi dersi

KİÇAD (İng. MOOCs) ya da Kitleli Açık Online Kurslar (İng. Massive Open Online Courses) olarak adlandırılan platform üzerinden ders veren kurumlardan biri Almanya’da bulunan iversity’dir. iversity sekiz farklı dilde, geniş bir alanı kapsayan eğitimler sunmaktadır. Verilen eğitimlerden biri de teorik çerçeveyi uygulamayla bütünleştirerek ve yaratıcı teknikleri kullanarak nasıl yeniliğe ulaşılacağını öğretmeyi amaçladığını belirten, ‘Tasarımcı Düşünüş’ çevrimiçi dersi (Design Thinking online course) (<https://iversity.org/courses/design-thinking>).

Derste tasarımcı düşünüş metodolojisi ile insan merkezli tasarım yaklaşımı hakkında bilgi sahibi olmanın ve takım çalışması ile iletişim becerilerinin geliştirilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir. Tasarımın teorik ve tarihsel yönleri ile tasarım modelleri ve tasarım sistemlerinin inceleneceği, kavram ve düşüncelerin nasıl değerlendirileceğinin öğretilmesi açıklanmaktadır. Ayrıca tasarımcı düşünüşü karmaşık problemleri çözmek için kullanan akademisyenlerin, profesyonellerin ve öğrencilerin eğitime davet edileceğine işaret edilmektedir. Her hafta birçok ünitelerden oluşan, 3 veya

4 konuya bölünmekte, bunlarda genelde 5 dakikadan uzun olmamaktadır. Dersler videolardan, sunumlardan, ekstra okuma materyallerinden oluşmaktadır. (<https://iversity.org/courses/design-thinking>).

iversity’de, Open University’de olduğu gibi, stüdyo eğitimi sanal bir ortamda verilmeye çalışılmaktadır. Fakat tamamen uzaktan verilen stüdyo eğitiminde (sanal stüdyo eğitimi) bazı olumsuzluklar yaşanmaktadır. Örneğin “sanal jürilerin uygulanmasındaki sorunlar, öğrenci gelişiminin izlenme aşamasındaki sıkıntılar, eğitmenler ve öğrenciler üzerinde artan iş yükü ve eğitmenler ile öğrenciler arasındaki yüz yüze iletişimin azalması gibi problemler sanal tasarım stüdyosunun verimliliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır” (Öztürk, 2016, s. 261). Tasarım eğitiminin temel taşlarından biri olan stüdyo eğitiminde karşılaşılan bu sorunlar, tamamen uzaktan verilen veya KİÇAD altyapısıyla verilen eğitimlerde, eğitimin niteliğinin ve kalitesinin sorgulanmasına neden olmaktadır.

Tasarım + İşletme Perspektifinde Verilen Eğitimin Değerlendirilmesi

İçerik olarak baktığımızda işletme okullarında verilen eğitim ile tasarım okullarında verilen eğitim farklıdır. “İşletme okulları problemi parçalara ayırıp ana sorun kaynağını aramak için eğitilirken, tasarım okullarındaki öğrenciler bir dizi olası çözümler ve yenilikçi düşünce yaratmak için eğitilirler. İşletme öğrencileri ‘niçin kırıldı?’ diye sorarken, tasarım öğrencileri ‘nasıl tamir edebiliriz?’ diye sorar” (Alexis ve Hassan, 2007, s. 51). Görüldüğü üzere, çözüm üretmekten ziyade işletme okullarının öncelikleri sorunu bulmak üzerine olurken, tasarım okulları daha çok çözüm odaklı düşünmekte ve hatta holistik bakış açısıyla hareket ederek öncelikle sorun veya sorunların ne olduğunu tespit etmeye çalışmaktadır. Bunlara ek olarak, akademik alana ait olan ‘tasarımcı olarak düşünme’ de bulunan tasarımcının yaratıcılığı, becerileri ve bilgisi işletme perspektifinin ifade edildiği ‘tasarımcı düşünüş’ söyleminde yoktur (Johansson-Sköldberg vd., 2013, s. 131). Dolayısıyla iki disiplin ve iki ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımı farklı bakış açısı ve odak noktasına sahiptir.

Ayrıca, yükseköğretimde ‘tasarımcı düşünüş’ ile ilgili verilen eğitimlerin bu kadar popüler olmasını Fleischmann (2013, s. 14) bütün disiplinlerden bağımsız olan ve bu sebeple de herkes tarafından uygulanabilen işbirlikli çalışmaya bağlamaktadır. Bununla beraber, ‘tasarımcı düşünüş’ ile ilgili örnek verdiğimiz eğitim programlarından anlaşılacağı üzere, bu disiplinlerarası programların içerik açısından tasarım eğitimi verme anlamında yeterli olmadığı düşünülmektedir. Programların bir kısmında işletme eğitimi merkeze alınmakta, tasarım eğitimi ise var olan sorunlara çözüm olma amacıyla belli aşamalardan oluşan bir problem çözme aracı olarak kullanılmaktadır. Bu durumda belli yolları izleyerek tasarımın herkes tarafından yapılabileceği izlenimi doğmaktadır. Dolayısıyla, bu disiplinlerarası eğitimin herkes tarafından uygulanabilir olarak düşünülmesi her ne kadar sadece işbirlikli çalışmaya bağlansa da, bu durum ‘tasarımcı düşünüş’ metoduna ait aşamaları izleyen herkesin tasarım ile uğraşabileceği yanılgısını da akla getirmektedir. Sonuç olarak, verilen eğitimin içeriğinde ‘tasarımcı düşünüş’ kavramı, tasarım ile problem çözme metodları bulunmasına rağmen, iki disiplinin eğitim anlayışlarının birbirinden farklı olması ve tasarım disiplininin uygulanabilirliği ile ilgili yanlış algılamaya neden olması, bu eğitimde özellikle tasarım eğitiminin karşı tarafa nasıl aktarıldığı ile ilgili kuşkulara neden olmaktadır.

Chamberlain ve Vogel’a (2012, s. 42) göre bu tür programlar fazla zamanı olmayan işletme yöneticilerinin ihtiyaçlarını karşılamakta, bir başka deyişle sadece tasarım farkındalığı yaratmakta ama derine inmemektedir. Dolayısıyla 4 yıllık programlarla öğretilen tasarım eğitiminden farklı

bir yol izlenmekte ve tasarım eğitiminin temeli olan stüdyo eğitimi göz ardı edilmektedir. Teixara da genellikle lisansüstü düzeyde verilen bu tür programların yetersiz olduğunu düşünmektedir. Çünkü “bu programların ana problemi müfredatının geleneksel disiplin sınırları içine sıkışması ve tasarım ve işletme bilgisine ihtiyaç duyan pazar odaklı ekonomilere cevap vermemesidir” (Teixeira, 2010, s. 416).

‘Tasarımcı düşünüş’ ile ilgili örnek verdiğimiz eğitim programlarından bazılarında her ne kadar işletme ve tasarım disipline ait eğitimlerin eşit ağırlıkta olduğu görüntüsü oluşsa da, verilen eğitimde bu iki disiplinin birleşiminden oluşan, özel bir müfredata ve ortak bir dile sahip olunmadığı görülmektedir. Bu sebeple, “Rachel Cooper (Lancaster University), Sabine Junginger (Lancaster University) ve Thomas Lockwood (Design Management Institute Başkanı, 2009), işletme ve tasarım eğitiminde öğrencilere, tasarımı nasıl anlayacakları ve geliştireceklerini öğretmek için, ortak bir dil ve anlayışı geliştirme ihtiyacı” duymuşlardır (Sobel ve Groeger, 2012, s. 10). Dolayısıyla her ne kadar işletme okulu ile tasarım okulundaki eğitim anlayışları birbirinden farklı olsa da doğru bir sentez oluşturulabilirse bu iki disiplin birbirinin tamamlayıcısı olabilir. Bu sebeple, işletme perspektifine sahip “tasarımcı düşünüş” söylemi yerine ‘tasarımcı olarak düşünme’nin terim ve bağlam olarak verilen bu disiplinlerarası eğitim için yeniden düşünülmelidir.

Bu noktada, Illinois Institute of Technology’de (<https://www.id.iit.edu/master-of-design-mba/>) verilen programda olduğu gibi tasarım mezunu olmayanlara tasarım alanında derinlemesine bilgi sahibi olabilmeleri için temel tasarımı da içerecek bir hazırlık eğitimi verilebilir. Ayrıca, tasarımcı olmayanlar için açılan yüksek lisans programının merkezine stüdyo eğitimi alınır, stüdyo eğitimi lisansüstü tasarım mezunlarının (tasarım ve işletme) yaratılmasında ana rolü oynayabilir (Chamberlain ve Vogel, 2012, s. 42). Bu noktada SCALE-UP (Student-Centered Active Learning Environment for Undergraduate Programs) projesinde olduğu gibi, stüdyo benzeri bir yapıyla “geniş katılımlı dersler için işbirlikli, uygulamalı, interaktif öğrenme ortamı kurarak” (<http://www.ncsu.edu/per/scaleup.html>) mühendislik, bilim alanlarında stüdyo eğitiminin teşvik edilmesi ve uygulanması, ‘tasarımcı düşünüş’ yaklaşımını içeren işletme ve tasarım eğitimine örnek olacak niteliktedir. Dolayısıyla, verilecek eğitimde farklı disiplinlerden gelen öğrencilerin takımlar halinde stüdyo eğitimi ve pedagojisi dikkate alınarak çalışması önem arz etmektedir.

Ayrıca verilen eğitim programlarında görüldüğü üzere uzaktan eğitim veren kurumlarda stüdyo eğitimi sanal ortamda verilmekte, bu durumda eğitim anlamında bazı olumsuzlukları beraberinde getirebilmektedir. Geleneksel stüdyo ortamında birebir, yüz yüze iletişim ve etkileşim önemliyken, sanal stüdyo zaman ve mekân açısından bağımsızdır. Sanal stüdyo eğitiminin avantajları, özellikle çalışan öğrenciler veya profesyonellere uzaktan verilen ‘tasarımcı düşünüş’ eğitimlerini cazip kılabilir. Dolayısıyla, tasarım eğitiminin verimi açısından oluşturulacak disiplinlerarası eğitimde “hem teknolojinin hem de geleneksel yöntemlerin bir arada kullanıldığı hibrid tasarım stüdyoları (İng. blended design studio) ve benzeri yaklaşımların” (Öztürk, 2016, s. 261) kullanılmasının daha yararlı olacağı düşünülmektedir.

Teixara’ya göre bu tür disiplinlerarası bir eğitimin lisansüstü düzeyde ve az bir zaman diliminde verilmesi yerine lisans düzeyinde, liberal sanat eğitimini de içerecek şekilde verilmesi gerekmektedir. Bir başka deyişle müfredatın, “%40’ı tasarım yetkinliklerini öğrenmeye, %40’ı pazarlama, yönetim ve finansa, geri kalan %20’si ise beşeri bilimler ve çevre çalışmalarını içeren liberal sanat eğitimine ayrılmalıdır” (2010, s. 416). Bu noktada sadece tasarım ve işletme disiplininin değil, iki disiplininde merkezinde olan insan odaklı liberal sanat eğitiminin de verilmesi önem taşımaktadır. Çünkü bireyi odak noktasına alan ve birçok öğrenme deneyimini içinde barındıran liberal sanat eğitimi ile öğrenciler, kendilerini keşfederler, araştırma, iletişim,

teknoloji kullanımı, farklı gruplar ile işbirlikli çalışma, kritik düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirirler, geçmişi ve gelecekte neyin mümkün olabileceğini öğrenirler ve bunları gerçek hayata uygularlar (Janeksela, 2012, <http://rapidintellect.com/AEQweb/5192NEW.pdf>). Görüldüğü üzere, liberal sanat eğitiminin kazandırdığı beceriler aynı zamanda tasarım eğitiminde de kazandırılması hedeflenen beceriler ile paralellik göstermekte, bu sebeple verilecek disiplinlerarası eğitime uygun düşmektedir.

Sonuç olarak, işletme ve tasarım eğitimlerinin birleşiminden oluşan programlarda “işletme ve akademik perspektife ait olan farklı iki söylem birbirinin tamamlayıcısı” (Peinado ve Klose, 2011, s.100) niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla, verilecek disiplinlerarası eğitimde bu iki bakış açısının harmanlanmasından oluşan, bir başka deyişle işletme alanıyla ilgili problemlere yaratıcı ve yenilikçi çözümler bulmak amacıyla tasarımcının düşünme metotlarını ve becerilerini, tasarım eğitiminin pedagojisini, alan bilgisini içeren ve bunları işletme disiplinindeki kavramlar ile birleştiren, ortak bir dile sahip bir eğitim anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple, tasarımın, tasarımcı olmayanlara nasıl öğretileneğinin yolları araştırılmalı ve bu noktada stüdyo eğitimi ve temel tasarım eğitimi kesinlikle göz ardı edilmemelidir.

Sonuç ve Tartışma

Tasarım pratiğinin günümüzde değişime uğraması ve tasarımcıdan ürün tasarlamaya yanı sıra artık deneyimleri, toplulukları ve sistemleri tasarlamaya istenmesi, onların birçok konuda uzman olmasını gerektirmiştir. Bu durumda tasarım multidisipliner bir alan haline gelmiş ve tasarımcı diğer disiplinler arasında arabulucu ve kolaylaştırıcı bir rol üstlenmiştir. Dolayısıyla tasarım eğitiminde disiplinlerarası çalışma gerekliliği doğmuş ve bunun paralelinde beşeri ve sosyal bilimler, işletme ile mühendislik bilimleri tasarım eğitiminin içine dâhil edilmiş veya tasarım disiplini diğer disiplinlerle beraber ortaklaşa programlar oluşturmuştur. Bu noktada düşünülmesi gereken disiplinlerarası eğitim veren programlardan birisi de işletme ve tasarım okullarındaki eğitim anlayışının birleşiminden oluşan ve ‘tasarımcı düşünüş’ (İng. design thinking) kavramını odak noktasına alan programlardır.

Literatüre baktığımızda, tasarım ve işletme perspektifinden kaynaklı iki farklı söylemin bulunması sebebiyle ‘tasarımcı düşünüş’ ün prensiplerinin ne olduğu, hangi metot kullanılarak öğretileneği veya nasıl tanımlanacağı hakkında netlik oluşmadığı görülmektedir. Ayrıca verilen eğitimlerin yöneticilere sadece lisansüstü düzeyde tasarım farkındalığı kazandırmayı amaçladığı görülmekte, bu sebeple tasarım ile ilgili yüzeysel bir eğitim verildiği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu tür bir eğitimin lisans düzeyinde tasarım ve işletme disiplinlerinin yanı sıra liberal sanat eğitimini de içerecek şekilde özel bir disiplinlerarası müfredata sahip olarak verilmesi önerilmekte veya lisansüstü düzeyde verilecek ise eğitimin merkezinde tasarım disiplininin yapı taşları olan stüdyo eğitimi ile temel tasarımın eğitiminin bulunmasının gerekliliği üzerinde durulmakta ve tasarımcı olmayanlar için hazırlık eğitimi verilmesi gerektiği öngörülmektedir.

Her ne kadar işletme ve tasarım perspektiflerine ait iki söylem verilecek eğitimin genel niteliği açısından birbirinin tamamlayıcısı olarak görüle de akademik olarak ifade edilen ‘tasarımcı olarak düşünme’ söyleminde ifade edilen tasarımcının yaratıcılığı, becerileri ve bilgisi bu disiplinlerarası eğitim için dikkate alınmalıdır. Sonuç olarak, işletme ve mühendislik disiplinlerini birleştiren işletme mühendisliği veya endüstri mühendisliği lisans programlarının yanı sıra tasarım ve işletme disiplinlerini birleştiren ve hedeflediği amaca göre adı tasarım yönetimi (İng. design management) veya işletme tasarımı / yönetim tasarımı (İng. business design veya management design) olabilecek lisans ve lisansüstü eğitim programlarının var olması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça Listesi

- Alexis, J., & Hassan, Z. (2007). Launching the Dual Degree: Creating Business Savvy Designers. *Design Management Review*. 18 (3), 49-54.
- Art Center College of Design. Retrieved December, 13, 2016 from <http://www.artcenter.edu/academics/graduate-degrees/industrial-design/overview.html>
- Bequett J., & Bequett, B.B. (2012). A Place for Art and Design Education in the STEM Conversation. *Art Education*. 65 (2). 40-47.
- Boland, R., & Collopy, F. (Ed.) (2004a). *Managing as Designing*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Boland, R., & Collopy, F. (2004b). Design Matters for Management. In *Managing as Designing* (3-18). Stanford, CA: Stanford University Press.
- Brown, T. (2009). *Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation*. New York: Harper Collins.
- Brown, T. (2008). Design Thinking. *Harvard Business Review*. 86 (6). 84-92.
- Buchanan, R. (1992). Wicked Problems in Design Thinking. *Design Issues*. 8 (2). 5–21.
- Chamberlain, P., & Vogel, C.M. (2012). The Transformative Power of the Design Studio: The Path to a Black Belt in Design. *Innovation*. Spring 2012. 40-42.
- Collopy, F. (2009). *Thinking about 'Design Thinking'*. Retrieved July, 15, 2011 from <http://www.fastcompany.com/blog/fred-collopy/managedesigning/thinking-about-design-thinking>
- Cross, N. (2011). *Design Thinking*. Oxford: Berg.
- Cross, N. (2006). *Designerly Ways of Knowing*. London: Springer Verlag.
- Design for Public Good. (2013). Retrieved July, 26, 2014 from <http://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/Design%20for%20Public%20Good.pdf>
- Design Singapore. (2003). *The 'Design Singapore' Initiative" in the Creative Economy*. Singapore: Ministry of Information, Communications and the Arts. Retrieved December, 18, 2016 from https://www.mti.gov.sg/ResearchRoom/Documents/app.mti.gov.sg/data/pages/507/doc/ERC_SVS_CRE_Chapter3.pdf
- Drucker School of Management. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <http://drucker.cgu.edu/program/innovation-systems-design/>
- d-school. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <http://dschool.stanford.edu/>
- Dunne, D., & Martin, R. (2006). Design Thinking and How It will Change Management Education: An Interview and Discussion. *Academy of Management Learning and Education*. 5 (4), 512-523.
- Euchner, J. (2012). Design Thinking: An Interview with Roger Martin: Roger Martin Talks with Jim Euchner About the Need to Include Intuitive Thinking in the Innovation Process. *Research-Technology Management*. 55 (3). 10-14.
- Fleischmann, K. (2013). Social Entrepreneurs and Social Designers: Change Makers with a New Mindset? *International Journal of Business and Social Science*. 4 (16). 9-17.
- Gazi Üniversitesi. (t.y.). 19 Aralık 2016. <http://tf-etm.gazi.edu.tr/>
- Hassi, L., & Laakso, M. (2011). Making Sense of Design Thinking. In M. Korja, & M. Salimäki (Eds.), *T-M. Karjalainen - IDBM papers* (50-62). Helsinki: International Design Business Management Program. Aalto University.
- HPI. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <https://hpi.de/en/studies/design-thinking.html>

HPI Advanced Track. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <https://hpi.de/en/school-of-design-thinking/for-students/advanced-track.html>

HPI Basic Track. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <https://hpi.de/en/school-of-design-thinking/for-students/basic-track.html>

IIT (Illinois Institute of Technology). (t.y.). Retrieved October, 22, 2016 from <https://www.id.iit.edu/master-of-design-mba/>

iversity. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <https://iversity.org/courses/design-thinking>

Janeksela, G. M. (Winter, 2012). The Value of a Liberal Arts Education. *Academic Exchange Quarterly*. 16 (4). ISSN:1096-1453. Retrieved December, 19, 2016 from <http://rapidintellect.com/AEQweb/5192NEW.pdf>

Johansson-Sköldberg, U., Woodilla, J., & Cetinkaya, M. (2013). Design Thinking: Past, Present and Possible Futures. *Creativity and Innovation Management*, 22 (2), 121-146.

Kelley, T. (2005). *The Ten Faces of Innovation*. New York: Random House.

Kelley, T. (2001). *The Art of Innovation: Lessons in Creativity from IDEO, America's Leading Design Firm*. New York: Doubleday.

Kimbell L. (2011). Rethinking Design Thinking: Part I. *Design and Culture*. 3 (3). 285-306.

Krippendorff, K. (2006). *The Semantic Turn: A New Foundation for Design*. Boca Raton, FL: Taylor and Francis.

Lafley, A. G., Norman, D., Brown, T., & Martin, R. (2013). Q&A. *dmi:Review*, 24 (2). 4-10.

Lawson, B. (2006 [1980]). *How Designers Think: The Design Process Demyistfied* (4th ed.). Oxford: Architectural Press.

Lloyd, P. (2011). Does Design Education Always Produce Designers? In E. Bohemia, B. B. de Mozota, L. Collina (Eds.). *1st International Symposium for Design Education Researchers CUMULUS ASSOCIATION// DRS SIG on Design Pedagogy Proceeding* (210-227). Paris, Fransa.

MacLeod, D., Muller, L., Covo, D., & Levy, R. (2007). *Design as an Instrument of Public Policy in Singapore and South Korea*. Retrieved December, 09, 2016 from http://www.dx.org/site/design_exchange/assets/pdf/Design_Policy_Singapore_South_Korea.pdf

Martin, R. (2009). *The Design of Business: Why Design Thinking is the Next Competitive Advantage*. Boston, MA: Harvard Business School Press.

Open University. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <http://www.open.ac.uk/courses/modules/u101>

Özcan, K. (2011). Tasarım Eğitiminin Geleceği Üzerine bir Değerlendirme: Tasarımcının Değişen Rolü ve Tasarım Eğitiminin Bu Yeni Role Uyum Sağlama Süreci. *Endüstriyel Tasarımda Eğitimde 40 yıl Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (129-134). İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.

Öztürk, A. (2015). Endüstriyel Tasarım Eğitiminde Disiplinlerarası Oluşumlar. 2. *Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyum ve Çalıştayı (Disiplinlerarası Tasarım) Bildiri Kitabı* içinde (12-16). Ankara: Başkent Üniversitesi.

Öztürk, A. (2016). Tasarım Stüdyosuna Teknolojinin Entegrasyonu: Sanal Tasarım Stüdyosu. *Jret (Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi)*. 5 (1). 255-262. ISSN: 2146-9199.

Özyeğin Üniversitesi. (t.y.). 19 Aralık 2016. <http://www.ozyegin.edu.tr/tr/AKADEMIK-PROGRAMLAR/Sosyal-Bilimler-Enstitusu/tasarim-teknoloji-toplum-yuksekk-lisans-doktora>

Peniada, A. D., & Klose, S. (2011). Design Innovation: Research-Practice Strategy. In E. Bohemia, B. B. de Mozota, L. Collina (Eds.). *1st International Symposium for Design Education Researchers CUMULUS ASSOCIATION// DRS SIG on Design Pedagogy Proceeding* (97-111). Paris, Fransa.

- Poggenpohl, S.H. (2009). Practicing Collaborative Action in Design. In S. Poggenpohl, K. Sato (Eds.), *Design Integrations: Research and Collaboration* (137-162). ABD: Intellect.
- Rae, J. (2013). What is the Real Value of Design?. *DMI: Review*. 24 (4).30-37.
- Restarting Britain Report. (2011). Design Education and Growth. Retrieved December, 18, 2013 from http://www.policyconnect.org.uk/apdig/sites/site_apdig/files/report/284/fieldreportdownload/design-commission-restarting-britain-design-education-and-growth.pdf
- Rotman Yönetim Bilimleri Okulu. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <http://www.rotman.utoronto.ca/FacultyAndResearch/EducationCentres/DesignWorks/About-DW>
- RPI (Rensselaer Polytechnic Institute). (t.y.) Retrieved December, 09, 2016 from <http://www.rpi.edu/academics/interdisciplinary/dis.html>
- Scale-Up. (t.y.). Retrieved December, 09, 2016 from <http://www.ncsu.edu/per/scaleup.html>
- Schön, D. (1992). Designing as Reflective Conversation with the Materials of a Design Situation. *Knowledge-Based Systems*. 5 (1). 3-14.
- Schön, D. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. Cambridge, MA: Basic Books.
- Simon, H. (1996). *The Sciences of the Artificial* (3rd ed.). Cambridge, MA: MIT Press.
- Simon, H. (1969). *The Sciences of the Artificial* (1st ed.). Cambridge, MA: MIT Press.
- Sobel, L., & Groeger, L. (2012). *Design Thinking: Exploring Opportunities for the Design Industry and Business in Australia*. Macquarie Graduate School of Management (MGSM) Research Paper Series 952-2012. Retrieved December, 09, 2016 from <https://ssrn.com/abstract=2194672> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2194672>
- Stewart, S.C. (2011). Interpreting Design Thinking. *Design Issues*. 32 (6). 515-520.
- Stuart School of Business. (t.y.). Retrieved December, 13, 2016 from <http://stuart.iit.edu/programs/dual-degrees#MBAMDes>
- Teixeira, C. (2010). The Entrepreneurial Design Curriculum: Design-based Learning for Knowledge-based Economies. *Design Studies*. 31 (4). 411-418.
- The Vision of the Danish Design 2020 Committee. (2011). Retrieved December, 18, 2016 from <https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/the-vision-of-the-danish-design2020.pdf>
- Thoring, K., & Mueller, R.M. (2011a). Creating Knowledge in Design Thinking: The Relationship of Process Steps and Knowledge Types. *IASDR2011, The 4th World Conference on Design Research*. Delft, NL.
- Thoring, K., & Müller, R.M. (2011b). Understanding Design Thinking: A Process Model Based on Method Engineering. *International Conference on Engineering and Product Design Education*. London, UK.
- Trummer, J., & Lleras, S. (2012). Reflections on Design Education in a Changing World. *Design Management Institute*, 23 (4). 14-22.
- Wrigley, C., & Straker, K. (2015). Design Thinking Pedagogy: The Educational Design Ladder. *Innovations in Education and Teaching International*. doi:10.1080/14703297.2015.1108214.

Kısaltmalar

Eserin bütününe atıf: b.a.

Sayfa numarası yok: s.n.y.

Basım tarihi yok: t.y.